05. oktobar 2016.

SAMI PROTIV DRŽAVE I STRANIH INVESTITORA?

Mogu li se radnici „Jure“ i drugih stranih kompanija u Nišu izboriti za svoja prava?

(1. deo)

„Beneton“, „Jura“, „Leoni“, „Geox“ neke su od stranih fabrika od čijeg se otvaranja u Nišu i ovom delu Srbije mnogo očekivalo, ali su ta nadanja i očekivanja za mnoge poprimila gorki ukus. Situacija u kojoj poslodavci radnicima daju ugovore na određeno vreme, te ih često menjaju kako ne bi morali da ih prime u stalni radni odnos; u kojoj je prekovremeni rad previše česta pojava a sindikat nešto što se ne može ni zamisliti – nije tipična samo za rad u stranim kompanijama. Radnici su obespravljeni i u mnogim domaćim privatnim firmama, ali je to naročito teško prihvatiti u slučaju stranih investitora, znajući da država daje subvencije za nova radna mesta, koje idu i do 9000 evra (u slučaju „Geoxa“).

Ružica Stamenković

Ružica Stamenković je bila među onim radnicima koji su sa velikim entuzijazmom i radošću počeli da rade u južnokorejskoj fabrici „Jura“ u Donjem Međurovu nadomak Niša.

“Svi smo u tom trenutku bili srećni, dobili smo posao, sa oduševljenjem smo to prihvatili. Mislila sam da sam rešila jedan veliki problem, imala sam želju da radim i srećna sam išla na posao, priča Ružica, samohrana majka kojoj je posao u „Juri“ u 35. godini bio prvo zvanično zaposlenje.

Nažalost, sve je to kratko trajalo, a Ružica je danas usamljen primer radnice koja je tužila svoju tadašnju firmu, kako se to zvanično kaže „radi zaštite od zlostavljanja na radu“, dok je još bila u radnom odnosu. Većina zaposlenih je toliko uplašena od poslodavaca da to čini tek kada bude kasno – sa otkazom u džepu.

Teško do zaštite

"Već u prvih mesec dana, kod prvog lidera, N.M, doživela sam stres i završila sam u njihovoj ambulanti; imam i papir, pečat, sve, možda sam radila samo dvadesetak dana, i nisam mogla više, lupa mi srce, mrak pred očima ... Posle, kad sam došla kod njega i saopštila da su mi lekari rekli da idem kući, pa kod svog lekara, on mi kaže: „Ne možeš sad da izađeš, ako ti dam sad permit (dozvolu, prim. aut), dobićeš otkaz... Stalno mi je pretio otkazom, i zbog toga što, navodno, sporo radim, i zbog grešaka koje mi je stalno nalazio, recimo, da nisam montirala neki deo, a ja znam da to nisu bile moje greške. I ja šta ću, ostanem i ćutim, treba mi posao, šta da radim.. Posle tih prvih mesec dana, promenili su nam lidera, zapravo, svaki radnik koji je obučen, raspoređen je tamo gde fale radnici.

Pogon Jure (arhiva MIC)

Maltretiranje se, kako kaže Ružica, nastavilo i kod drugog lidera, I. J.(na koga su se već u medijima žalile i druge radnice:

https://www.google.rs/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=Robovski+uslovi+rada+umalo).

"Ne mogu da kažem da je u početku bio toliko loš, ali je vremenom sve više koleginicu A. M. i mene „uzimao na zub"; kad je ona tu, maltretira nju, kad se skloni ili joj neko pomogne, onda on pređe na mene. Preti mi otkazom, kažnjava me da ostanem prekovremeno, a razlog je, recimo, što je neka žičarka prethodno pogrešila žicu, nije stavila gde treba i to je trebalo da ja prijavim. To nije bilo naše zaduženje, niko nam to u početku nije rekao da proveravamo, ali on je to posle tri meseca uveo i to je bio povod za maltretiranje. Ja sam čak tražila da onda to radim, ali nije mi dozvolio. On je zaštićen, bio je u Koreji, zna jezik i ima višu poziciju..

Slučaj Ružice Stamenković dobar je primer da radnici, i ako ne žele da, kao većina, trpe maltretiranje i bespogovorno se pokoravaju nadređenima, ispaštaju zbog svoje neinformisanosti. Utisak je da je od početka svoje neravnopravne borbe protiv „Jure" činila pogrešne korake. Najpre, nije znala kome da se obrati (iako u aktu o zabrani zlostavljanja na radu koji svi radnici potpisuju stoji da se treba obratiti „kadrovskoj službi ili neposrednim rukovodiocima u proizvodnji"), a onda je to učinila na nespretan način.

Rad na određeno – pravilo umesto izuzetka

Inspektorat za rad je još u svom izveštaju za 2012. godinu upozorio na ponašanje poslodavaca u vezi sa zaključivanjem ugovora na određeno vreme. „Uočena je pojava da poslodavci vešto zloupotrebljavaju institut „zasnivanje radnog odnosa na određeno vreme“ i to tako što angažuju zaposlene na određeno vreme i za određenu vrstu poslova do godinu dana, putem ugovora na određeno vreme, a po isteku godine dana radni odnos prekidaju angažovanjem istih lica putem ugovora o privremenim i povremenim poslovima (za pomoćne poslove) i na taj način čine prekid u radnom odnosu od preko 30 dana“, stoji u izveštaju Inspektorata. Zbog takvih i sličnih nepravilnosti unete su izmene u zakon o radu za koje se verovalo da će onemogućiti ovakve zloupotrebe. Istovremeno, pravo poslodavca da angažuje radnika na određeno vreme produženo je sa jedne na dve i u posebnim slučajevima na tri godine. Izveštaj Inspektorata za 2015. godinu pruža detaljan uvid u načine na koje pojedini poslodavci izbegavaju zapošljavanje radnika na neodređeno vreme i pored već pomenutih izmena zakona.

“Problem je što nemaš kome da se požališ, ne smeš. Najpre treba lider kao neposredni rukovodilac da ti dozvoli da se obratiš menadžeru a ja sam išla sama i možda sam napravila grešku što sam se direktno njemu obratila i iznela ono što me je mučilo. Pitala sam ga da li može da me prebaci na drugu traku, što je odmah odbio, a onda sam pomenula predlog koji smo koleginica i ja dobile od lidera: da ga odvedemo u kafanu. Postavila sam pitanje da li to sme da se dešava. Menadžer je nastupio prepotentno, branio ga je i rekao da će videti on sa liderom, a onda „da vas suočim ili tužite slobodno“. Međutim, s obzirom na to kako se I.J. ponašao prema meni, ja nisam smela da stanem oči u oči sa njim, imala sam strah, a posle sam već bila u bolnici. Nikada nas nisu suočili, ja se nisam ni vratila sa bolovanja na posao, niko me nije kontaktirao, a u međuvremenu sam podnela i tužbu protiv „Jure“.

Ružica Stamenković je završila samo osnovnu školu, što je svrstava među radnike koji vrlo teško nalaze posao u Srbiji, a pre „Jure“ radila je kod privatnog poslodavca kojim je, kako kaže, bila zadovoljna, iako nije bila prijavljena. Pritom je, kako ona tvrdi, tokom rada za domaćeg privatnika sticala radno iskustvo upravo u oblasti elektrokablova.

Iako u Ugovoru o radu koji je potpisala sa „Jurom“ stoji da su radnici dužni da održavaju higijenu „na svom radnom mestu“, Ružica tvrdi da je morala da čisti i druga radna mesta. Pita se odakle lideru I.J. pravo da kaže multiradniku (onaj koji može da menja bilo kog radnika): „Dođi ovamo, podiži stolove, da Ružica mete ispod njih!“

Pogon Jure (arhiva MIC)

“Meni za to vreme „odlazi“ moja pozicija i niko neće da me zameni, dok, jednostavno, nisam počela da radim i plačem. Ako neko uskoči da pomogne, i on „pada“, ne može za tri minuta i moj sto i svoj sto da odradi. Nemaš vremena da se vratiš na svoje mesto, on ubrza traku i onda te, naravno, kritikuju što nisi na svom mestu, ispod svog broja. Katastrofa. Pored toga, počeo je da prilazi, posmatra me dok radim za trakom, diše mi za vratom, a kada sam jednom osetila i dodir u predelu zadnjice, jednostavno sam pomislila da ne mogu više da idem na posao, taman da mi daju otkaz, bilo po koju cenu. U to vreme zbog stresa su prvo počele mučnine, nesanica: šetam noću po dvorištu, znojenje, glavobolja, nervoza i bes. Htela sam da se ubijem, odvratilo me je to što sam videla svoje dete...I dalje me to ponekad „poljulja“, još sam pod lekovima.

Spas je potražila u Regionalnom centru „Mobing Niš“. To je bilo 21. decembra 2015. godine, a samo dan kasnije je primljena na lečenje u Dnevnoj bolnici Klinike za mentalno zdravlje u Nišu, zbog psihičkih smetnji koje su počele novembra 2015, kako stoji u Ružičinoj Otpusnoj listi, „u korelaciji sa konfliktnom situacijom na radnom mestu“. Inače, to se dešava posle nekih pet meseci rada u „Juri“.

Pitanje je zašto se baš obratila ovoj ne mnogo poznatoj organizaciji?

“Zato što sam osetila potrebu da me neko zaštiti, čula sam za Mobing centar, slučajno našla nešto na internetu. Otišla sam tamo, pitala da li je dozvoljeno takvo ponašanje lidera. Kad sam razgovarala sa direktorkom tog centra, ona je rekla da će poslati dopis. U međuvremenu je moj advokat pustio tužbu i tako je sve krenulo.

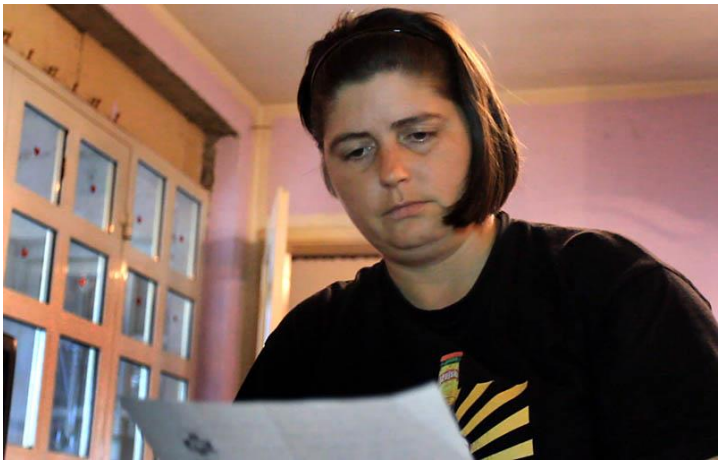

Na Inspekciju rada nije ni pomišljala, jer se, zbog neinformisanosti, povela za onim što joj je rekla isto tako neinformisana koleginica: da su joj (kada je htela da se požali na istog lidera za omalovažavanje na radnom mestu, jer joj je „pred svima rekao ide da se presvuče jer smrdi“) u Inspekciji tražili da plati taksu od 25 000 dinara. Naravno, to je bila potpuna dezinformacija!

Inače, iz Regionalnog centra „Mobing Niš“ poslali su dopis „Juri“ u kome konstatuju da je bilo „ponašanja i činjenja koja nisu u skladu sa Zakonom o sprečavanju zlostavljanja na radu“ i da će, u slučaju da ovaj problem ne bude rešen na najbolji mogući način po žrtvu zlostavljanja, biti prinuđeni da postupe u skladu sa pomenutim Zakonom i obaveste nadležne institucije. Iz „Jure“ su uredno odgovorili na ovaj dopis – kratkom konstatacijom da „u konkretnom slučaju nema elemenata zlostavljanja na radu“.

Prema rečima Ružičinog advokata, Srbe Rakića, tužba je pokrenuta prema Zakonu o sprečavanju zlostavljanja na radu, popularno rečeno – o suzbijanju mobinga. Sudski postupak je u toku, ali „kao problem se javlja to što svedokinje koje su predložene, a od kojih je jedna i dalje u radnom odnosu u „Juri“, nevoljno prihvataju da dođu i da daju svoj iskaz, jer se, po informacijama koje Ružica poseduje, vrši pritisak na njih od strane tih lidera“.

Misterija mobinga

“Saslušani su već lideri N.M. i I.J, koji su sve negirali, sad ide dokazni postupak, saslušavanje svedoka, medicinska dokumentacija koju je Ružica dostavila, jer je sudija rekla da će naknadno da odluči o našem predlogu sa pripremnog ročišta da se veštači njeno stanje psihičkog zdravlja, vezano za period od kada radi u Juri, od kada je došlo do mobinga. Znači, nakon saslušanja svedoka sudija će naknadno odlučiti da li će da odredi taj dokaz, odnosno veštačenje od strane neuropsihijatra, kojim bi se utvrdila veza između problema na poslu i psihičkih smetnji.

Advokat Rakić smatra da Ružica nije ni trebalo da se obraća Inspekciji rada :

Advokat Srba Rakić

“Ne, jer Zakon o sprečavanju zlostavljanja na radu sasvim jasno definiše šta se podrazumeva pod zlostavljanjem na radu, odnosno mobiranjem, ne vidim šta bi tu Inspekcija rada mogla da uradi. Oni su nadležni ako je nezakonit ugovor o radu, ako je neisplaćena zarada, naknade zarade, prekovremeni rad, noćni rad. Naravno, ne može neko tek tako da dođe i da kaže „Ja sam mobirani!“. Prvo treba da vidim dokumentaciju, medicinsku, da čujem da li se obraćao nekom organu. Ona se već obraćala nekoj nevladinoj organizaciji Mobing centar i dostavila je njihov izveštaj.

Iako se u ovom slučaju ne radi o zvaničnom državnom organu, on je prihvatio njihovu ocenu da je u Ružičinom slučaju bilo elemenata mobiranja. Nakon toga je pokrenut postupak. Ako se utvrdi da je bilo mobinga i da je došlo do narušavanja njenog psihičkog stanja zdravlja, kaže on, naredna etapa je podnošenje tužbe protiv „Jure“ radi naknade nematerijalne štete zbog straha, stresa, duševnog bola, smanjene radne sposobnosti.

Pogon Jure (arhiva MIC)

Na adresu „Jura korporacije“ poslali smo pitanja još pre više od mesec dana, pruživši im priliku da se izjasne o problemima kojima se bavimo u tekstu, ali odgovore nismo dobili. U odgovoru na Ružičinu tužbu, u kojoj advokati „Jure“ negiraju sve njene navode, stoji da „se nikada nije obratila bilo kakvim zahtevom niti ni na koji način stavila do znanja licu za koje smatra da vrši zlostavljanje, da je njegovo ponašanje neprihvatljivo“. Pored toga, u prigovoru koji su podneli Višem sudu u Nišu, pozivajući se na Pravilnik o pravilima ponašanja poslodavca i zaposlenih u vezi sa prevencijom i zaštitom zlostavljanja na radu, navode da „pored zaposlenog, zahtev za zaštitu može podneti i sindikat, lice nadležno za poslove bezbednosti i zdravlja na radu, predstavnik zaposlenih za bezbednost i zdravlje na radu ili odbor – uz pismenu saglasnost zaposlenog“, te da „eksterni subjekat, u ovom slučaju Regionalni centar, nije ovlašćen da na bilo koji način inicira interni postupak zaštite od zlostavljanja“...

U Inspekciji rada u Nišu kažu da organizacije kao što je Regionalni mobing centar mogu imati samo savetodavnu ulogu i da je svakako bilo bolje da se Ružica obratila Inspekciji, pre svega zbog utvrđivanja koja je povreda radnog prava u pitanju:

“Nama se često obraćaju stranke predstavkama i navode da je u pitanju mobing. Međutim, inspektor rada prilikom nadzora utvrđuje da uopšte nije reč o mobingu; recimo, nedostavljanje obračuna plata, odmori, raspoređivanje, to nije mobing, svako kršenje prava iz radno-pravnih odnosa njima često zvuči kao mobing a zapravo nije. Druga stvar koja je problematična nama u radu: reč je o anonimnim prijavama; radnici se plaše, a mi prosto nemamo načina da postupamo po anonimnoj prijavi. Ako radimo nadzor, kako da utvrdimo zlostavljanje po anonimnoj prijavi. Ako se žali na zlostavljanje od direktora, oštećeni mora da se obrati sudu a ako se žali na zlostavljanje od strane nadređenih, šefa, lidera, menadžera, ili horizontalno, od strane kolege, onda se obraća direktoru, odnosno zahtevom odgovornom licu, a odgovorno lice je u obavezi da sprovede određenu proceduru. Onda možemo mi da se uključimo, da vidimo da li je bilo postupka mirenja; onda imamo o čemu da vršimo formalno-pravni nadzor.

Inače, Inspekcija rada u Nišu je imala devet prijava radnika iz „Jure“ u periodu 2014-2016, a interesantno je da se njihov broj iz godine u godinu smanjuje, jer su u 2014. imali 4, u 2015. - 3, a u

2016. – 2. U februaru su imali zahtev stranke koja se žali zbog ukinutog plaćenog odsustva za dobrovoljno davanje krvi i rad subotom, a poslednja je bila 27. jula 2016. - pritužba na dobijeni otkaz u fabrici „Jura“ iako je stranka u stalnom radnom odnosu, na neodređeno. U ovakvom slučaju, „ako inspektor rada nađe da je rešenjem poslodavca očigledno povređeno pravo zaposlenog a zaposleni je pokrenuo radni spor, na njegov zahtev odložiće svojim rešenjem izvršenje tog rešenja do donošenja pravosnažne odluke suda“.

Dakle, radnik mora da pokrene radni spor a uz zahtev Inspekciji mora da priloži i tužbu. Ako se tužba ne podnese u određenom roku (15 dana), taj zahtev se odbacuje.

Inspekcija rada u Nišu

U Inspekciji tvrde da oni uvek rade nadzor po pritužbama radnika, ali da im se radnici vrlo retko obraćaju zvanično (izuzimajući anonimne prijave), a da rade i redovne inspekcijske nadzore, ali da se „neke nepravilnosti na taj način ne mogu uočiti“. U martu su, tako, radili redovne inspekcijske nadzore svih stranih kompanija - “ Jura“,“ Šinvon“ „ Leoni“, „Džonson“ iz oblasti radnih odnosa, kao i oblasti bezbednosti i zdravlja na radu i pritom „nisu utvrdili nikakve nepravilnosti“.

Na pitanje da li je Inspekcija koristila pravo da indicije o zlostavljanju na radu u stranim kompanijama, posebno „Juri“, proveri tako što bi radnike pozvala u svoje prostorije da sa njima razgovara, odgovaraju da nije, „zato što su većinom u pitanju anonimne prijave, a onaj ko se direktno obratio, on je već izneo zahtev“.

A koja se prava radnika najčešće krše? I u domaćim i stranim firmama to su neregularnosti u vezi sa prekovremenim radom, preraspodelom radnog vremena, obračun plata/neisplaćene zarade.

Pogon Jure (arhiva MIC)

Što se tiče „Jure“, i stranih firmi uglavnom, oni sve plaćaju, i noćni rad i prekovremeni rad, ali je zato preraspodela radnog vremena veći problem u tim inostranim kompanijama, a to znači da u roku od 6 meseci poslodavac može da odredi periode dužeg i kraćeg rada, pa su ti periodi dužeg rada do 60 časova nedeljno. Posle bi trebalo da budu periodi kraćeg vremena, a ako ne mogu da uproseče, onda su obavezni da im to plate.

Inače, u poslednjih pet godina Višem sudu u Nišu su podnete 92 tužbe radi zaštite od zlostavljanja na radu. Najviše ih je bilo u 2012 – 14, a u ovoj godini podneto je 10 tužbi, od kojih su samo dve podneli radnici zaposleni u stranim firmama! Jedan od postupaka je pokrenut po tužbi Ružice Stamenković.

Ružica je tužbu podnela dok je bila u radnom odnosu u „Jura korporaciji“, a otkaz je dobila dok je još bila na bolovanju, 30. juna 2016, onda kada joj je istekao Ugovor o radu na određeno vreme. Ugovor je zaključen 2. jula 2015, na dan manje od godinu dana, što je uobičajena praksa.

Jedna od (bivših) radnica „Jure“, D.B, koja bi trebalo da na sudu svedoči u korist Ružice, a zajedno sa njom je i počela da radi, ističe da su svi potpisali ugovor na godinu dana, zapravo dan manje. Osim u Kadrovskoj službi, kaže ona, nikom ne produžavaju ugovor na duže od 2 godine, jer bi posle toga morali da ih prime u stalni radni odnos, a i da hoće, „niko to ne bi izdržao, osim ako nema kredite koje mora da isplaćuje“.

“I najbolje radnice dobijaju otkaze; dok sam bila na mojoj traci, čula sam mnoge kako se brinu kad im ističe ugovor da li će im produžiti. Iživljavanja je bilo itekako, radnici u stvari ne smeju da daju otkaz i trpe mnoge stvari, ističe D.B, koja ima veoma loše iskustvo i sa kooperantskom firmom „Benetona“ – „Nora“, u kojoj je sama dala otkaz „jer nije mogla da podnese stalni pritisak pod kojim se radi“.

Dva propala „ulaska“ sindikata!

Interesantno je Ružica stupila u kontakt sa Sindikatom „Sloga“ u Nišu i neposredno pre prestanka njenog radnog odnosa trebalo je da, ako uspe da učlani još nekoliko ljudi iz „Jure“, postane predsednik sindikata u ovoj fabrici. Međutim, čekalo se rešenje iz Ministarstva rada, a Ružici je u međuvremenu stigao otkaz, samim tim prestala je i mogućnost da bude u sindikatu!

Tako je propao i pokušaj „ulaska“ drugog niškog sindikata u „Juru“, budući da je i Savez samostalnih sindikata Niša imao sličan pokušaj.

„Sloga“ protiv „Jure“

Na sajtu Udruženih sindikata Srbije „Sloga“, u koji je trebalo da se učlani Ružica Stamenković, objavljen je krajem avgusta tekst u kome se navodi da je „krajnje diskutabilno bilo to što južnokorejski poslodavac samo dan pre donošenja rešenja u Ministarstvu rada nije produžio dalji ugovor o radu predstavniku sindikata“. Oni su, kako kažu, inicirali postupak pred Agencijom za mirno rešavanje radnih sporova u Beogradu i održali sastanak sa direktorom Agencije i predstavnikom Ministarstva rada, ali ne i predstavnicima kompanije „Jura“, koji se na poziv nisu odazvali.

Inače, ovaj sindikat je, kako je pre desetak dana objavljeno u srpskim medijima, „nezadovoljan odnosom poslodavaca u fabrikama poput „Geoksa“ i „Jure“ prema radnicima, koji veoma često izlaze u javnost sa tvrdnjama da trpe mobing i torturu, odlučio da se solidariše sa njima“ i organizuje proteste, koji bi već ovog meseca bili organizovani, najpre u Vranju. Reč je „uglavnom o fabrikama u stranom vlasništvu koje država subvencioniše za otvaranje novih radnih mesta, a kako kažu u „Slogi“, postoji veliko interesovanje radnika izvan „Geoksa“ i „Jure“ da učestvuju i iskažu solidarnost sa svojim kolegama.

“Kod same inicijative formiranja sindikata, kad govorimo o „Juri“, pa i „Benetonu“, odmah smo lepo podneli zahtev za razgovor, kaže Risto Ivetić, generalni sekretar ovog sindikata. "Ljudi su došli u našu zemlju, mi hoćemo kao domaćini da porazgovaramo, da im objasnimo šta je sindikat, kakvi su naši programi i da želimo da se formira sindikat jer je to ustavna kategorija. Međutim, naišli smo na zid, niko nas nije ni primio niti odgovorio na dopis, tako da to je glavni problem. Da smo se sreli s njima, da smo porazgovarali, objasnili bismo im da ne želimo ništa loše, i da nam nikad ne bi palo na pamet teramo iz Srbije neke firme koje su tu došle da ulože svoje investicije.

Risto Ivetić generalni sekretar Saveza samostalnih sindikata Niša

Investitori koji unose svoj kapital u Niš ili u okolinu Niša su većinom iz tih dalekih zemalja koje, po nekim našim podacima, možda nemaju u onom pravom smislu iskustvo sa postojanjem sindikata. To nije, generalno, karakteristika za sve, ali mislim da se to odnosi na „Juru“, na „Džonson“. „Beneton“ je evropska kompanija pa ni tamo nismo uspeli, a znamo da i tamo ima izuzetno mnogo problema. Problem je što su sve te informacije koje dobijamo anonimne, vrlo retko radnici dođu, javljaju se telefonom. Inače, mi smo regularno uspeli da formiramo sindikat u „Juri“, 2014, ali to rukovodstvo sindikata je dobilo otkaz...

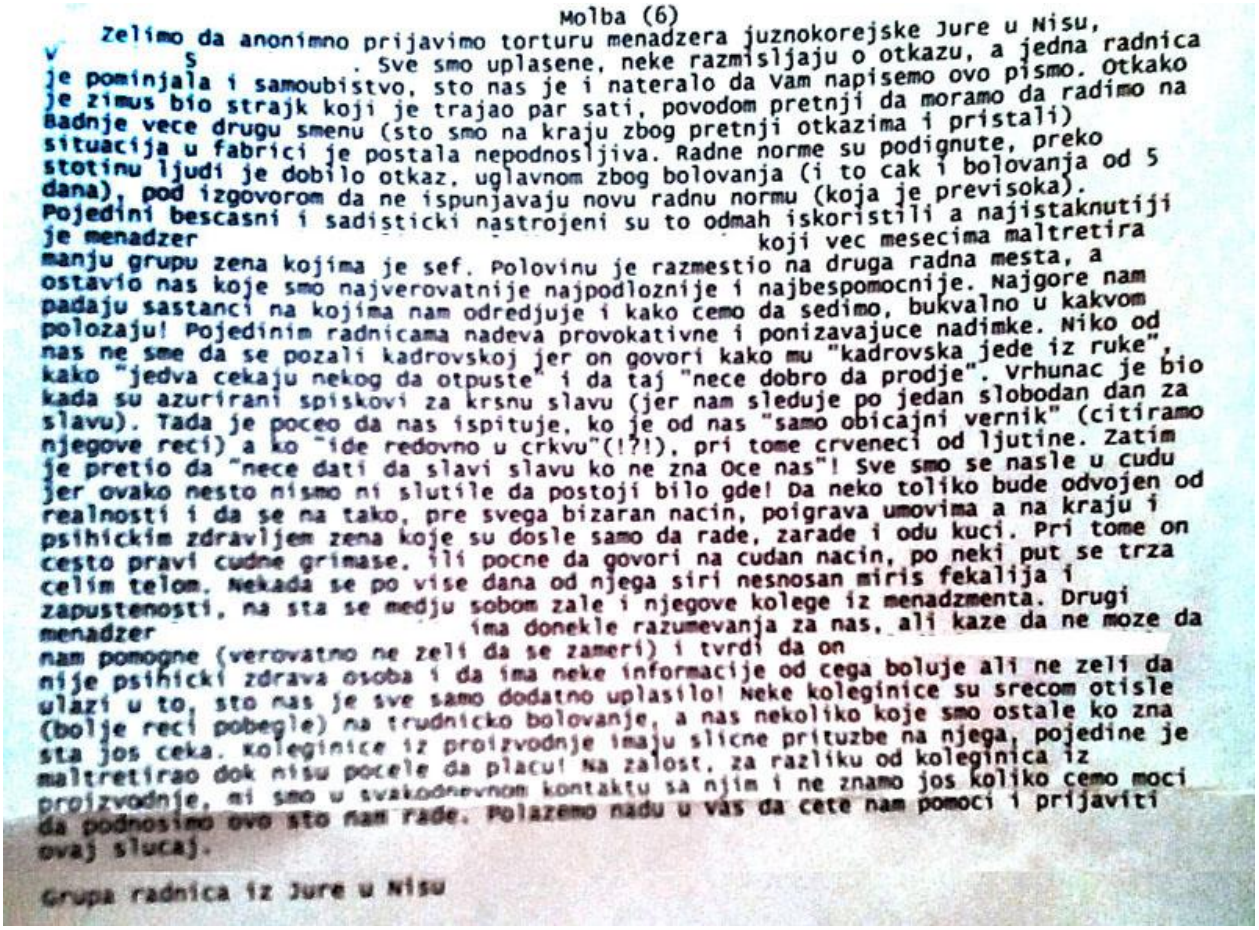

Molba (6)

Zelimo da anonimno prijavimo torturu menadzera juznokorejske Jure u Nisu, v s . Sve smo uplasene, neke razmisljaju o otkazu, a jedna radnica je pominjala i samoubistvo, sto nas je i nateralo da vam napisemo ovo pismo. Otkako je zimus bio strajk koji je trajao par sati, povodom pretnji da moramo da radimo na badnje vece drugu smenu (sto smo na kraju zbog pretnji otkazima i pristali) situacija u fabrici je postala nepodnosljiva. Radne norme su podignute, preko stotinu ljudi je dobilo otkaz, uglavnom zbog bolovanja (i to cak i bolovanja od 5 dana), pod izgovorom da ne ispunjavaju novu radnu normu (koja je previsoka). Pojedini bescasni i sadisticki nastrojeni su to odmah iskoristili a najistaknutiji je menadzer koji vec mesecima maltretira manju grupu zena kojima je sef. Polovinu je razmestio na druga radna mesta, a ostavio nas koje smo najverovatnije najpodloznije i najbespomocnije. Najgore nam padaju sastanci na kojima nam odredjuje i kako cemo da sedimo, bukvalno u kakvom polozaju! Pojedinim radnicama nadeva provokativne i ponizavajuce nadimke. Niko od nas ne sme da se pozali kadrovskoj jer on govori kako mu "kadrovska jede iz ruke", kako "jedva cekaju nekog da otpuste" i da taj "nece dobro da prodje". Vrhunac je bio kada su azurirani spiskovi za krsnu slavu (jer nam sleduje po jedan slobodan dan za slavu). Tada je poceo da nas ispituje, ko je od nas "samo obicajni vernik" (citiramo njegove reci) a ko "ide redovno u crkvu"(!?!), pri tome crveneci od ljutine. Zatim je pretio da "nece dati da slavi slavu ko ne zna Oce nas"! Sve smo se nasle u cudu jer ovako nesto nismo ni slutile da postoji bilo gde! Da neko toliko bude odvojen od realnosti i da se na tako, pre svega bizaran nacin, poigrava umovima a na kraju i psihickim zdravljem zena koje su dosle samo da rade, zarade i odu kuci. Pri tome on cesto pravi cudne grimase, ili pocne da govori na cudan nacin, po neki put se trza celim telom. Nekada se po vise dana od njega siri nesnosan miris fekalija i zapustenosti, na sta se medju sobom zale i njegove kolege iz menadzmenta. Drugi menadzer ima donekle razumevanja za nas, ali kaze da ne moze da nam pomogne (verovatno ne zeli da se zameri) i tvrdi da on nije psihicki zdrava osoba i da ima neke informacije od cega boluje ali ne zeli da ulazi u to, sto nas je sve samo dodatno uplasilo! Neke koleginice su srecom otisle (bolje reci pobegle) na trudnicko bolovanje, a nas nekoliko koje smo ostale ko zna sta jos ceka. Koleginice iz proizvodnje imaju slicne prituzbe na njega, pojedine je maltretirao dok nisu pocele da placu! Na zalost, za razliku od koleginica iz proizvodnje, mi smo u svakodnevnom kontaktu sa njim i ne znamo jos koliko cemo moci da podnosimo ovo sto nam rade. Polazemo nadu u vas da cete nam pomoci i prijaviti ovaj slucaj.

Grupa radnica iz Jure u Nisu

Anonimno pismo radnica Jure upućeno sindikatu

U Inspekciji rada u Nišu kažu da „ako zaposleni imaju problem sa organizovanjem sindikata (koji mora da bude reprezentativan), mogu da se obrate Inspekciji, jer je to pravo koje im niko ne može osporiti“, ali im se niko do sada zbog toga nije obraćao.

Šta na sve to kaže država? Na pitanja koja smo Ministarstvu rada uredno poslali najpre 8. avgusta, a zatim „ponovili“ 28. avgusta, odgovor nismo dobili. Pritom, u javnosti se više puta čuo stav premijera Aleksandra Vučića da bi pridavanje pažnje ovakvim slučajevima u medijima moglo ugroziti priliv stranih investicija u Srbiju i smanjiti šanse za zapošljavanje radnika.

Naš sagovornik iz Saveza samostalnih sindikata u Nišu to je prokomentarisao rečima:

“Nisam primetio da je do sada bilo koja fabrika zbog toga „pobegla“, ali ne treba ni prepustiti naše radnike na milost i nemilost bilo koga.

Prema rečima dr Zorana Stojiljkovića, profesora na Fakultetu političkih nauka u Beogradu i potpredsednika Ujedinjenih granskih sindikata „Nezavisnost“, Vučiceva teza da se "galamom o ugroženim pravima radnika rasteruju strani investitori" je izraz neoliberalne pozicije po kojoj se profit da cediti beskrajnom fleksibilizacijom (čitaj: erodiranjem) prava i položaja zaposlenih uz istovremene subvencije i garancije države takvim investitorima i kompanijama. Očito da je država u nekoj vrsti "strukturalnog afiniteta i ljubavi" sa kapitalom i u funkciji njegove zaštite, čak i kada su ugroženi sopstveni građani i birači.

Pristaju na rad bez prava

“Problem je što se tako narušavaju i temeljna radna, znači ljudska prava i "evropske vrednosti", navodi Stojiljković. -Jasno da je to moguće samo u uslovima neravnoteže moći, siromaštva, nejednakosti i nezaposlenosti, u kojoj nema ni adekvatne reakcije sindikata, medija i javnosti . O partijama leve formalne orijentacije da i ne govorimo. O prilikama u Srbiji i šansama za uspešan otpor dovoljno ilustrativno govori i činjenica da je partijska knjižica osnov za uposlenje i da članova SNS ima više nego članova svih sindikata zajedno. Koga onda slede tako zaposleni - sindikate ili svoje stvarne poslodavce i mentore u liku partijskih moćnika? Ta stvar, naravno, ne počinje sa naprednjacima i njihovim staro-novim koalicionim partnerima.

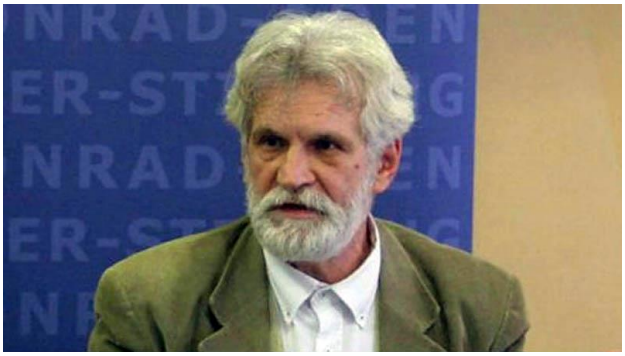

Dr Zoran Stojiljković

Stojiljković, inače član Komisije za borbu protiv korupcije, ističe da je, sa druge strane, „pitanje da li će država zaštititi svoje zaposlene ako njeni organi i inspekcijske sluzbe istovremeno reketiraju strane kompanije i dobijaju od njih vozila“.

“Potrebno je, dakle, pratiti i puteve novca i koruptivnu relaciju izmedju kupaca i političkih struktura. Na sve primedbe se odgovara mantrom o iznuđenim rešenjima i pozivom da se bude srećan što ima poslova i za plate od 200 evra. Dokle god bude tako u poluperiferijskim zemljama poput Srbije, posebno u njihovim nerazvijenim područjima, prihvataće se prekarni položaj i poslovi, uz gorki osećaj da nema alternative i adekvatne pravne i profesionalne zaštite. Zar novinari nisu najbolji primer da se pritom ne radi samo o nekvalifikovanima i loše obrazovanima i da to može biti sudbina svakoga od nas? Šta još treba da nam se desi pa da počnemo da reagujemo?

To što su plate u ovom delu Srbije najniže a nezaposlenost najveća, bitan je momenat, jer su poslodavci, i domaći i strani, svesni da radnici nemaju izbora. Do posla se dolazi izuzetno teško, a uvek postoji ono: „Budi zadovoljan, ima i onih koji ne rade ili rade a ne primaju platu.“ Zbog svega toga, poslodavci radnike „drže u šaci“.

Najtragičnije je što mnogi od njih i kada odu iz fabrika u kojima su zlostavljani, ne žele da pričaju, jer će, kako kažu, morati da opet traže posao u nekoj stranoj kompaniji pa nije dobro ako blate svoje poslodavce...

Ružica Stamenković

Dvadesetak dana pre objavljavanja teksta, održano je ročište na suđenju po tužbi Ružice Stamenković protiv „Jure“. Nijedna od njenih svedokinja se nije pojavila: pominjanoj D.B. poziv nije uručen na pravu adresu, te će biti pozvana za sledeće ročište, kao i S.G, koja nije opravdala svoje neodazivanje. Interesantno je da je pominjana radnica A.M, kojoj je u međuvremenu produžen ugovor, sada na papiru svedokinja obe strane, a nije se pojavila zbog bolesti deteta. Ne može se reći da se stvar odvija u Ružičinu korist, ali ova mlada žena, koja se ne libi da i svojim poslodavcima i javno kaže ono što misli, i koja se tužbom usprotivila moćnom poslodavcu još dok je bila u radnom odnosu, nije slučajno junakinja naše priče. Čak i ako se zaista nije najbolje snašla na poslu, pa i ako nije najbolje umela da definiše svoje probleme, njena odvažnost je vredna poštovanja. Da je više takvih među čak 3000 radnika koje zapošljava samo „Jura korporacija“ u Nišu , možda bi se klima donekle i promenila?

Piše: Marija Filipović

Foto: Saša Đorđević

Ovaj tekst je proizveden u okviru granta koji finansira Evropska unija, dodeljenog u okviru Medijskog programa 2014. Sadržaj teksta je isključiva odgovornost Medijskog istraživačkog centra i ni u kom slučaju ne odražava stavove Evropske unije.

Projekat se realizuje u okviru programa podrške: „U vašem Ffokusu“koji izvode Nezavisno udruženje novinara Srbije, Poslovno udruženje Lokal pres i Toplički centar za demokratiju i ljudska prava, u okviru Medijskog programa 2014.